

Second Opinion – Vleermuizen sloop en nieuwbouw De Veenkamp Apeldoorn

Notitie van de Zoogdierverseniging: N2019030

DATUM	05-12-2019 / CONCEPT
PROJECTNUMMER	2019.082
PROJECTNAAM	SECOND OPINION – VLEERMUIZEN SLOOP EN NIEUWBOUW DE VEENKAMP APeldoorn
OPDRACHTGEVER	AUKE KUIPERS - WOONZORG NEDERLAND
ONDERDEEL	
MEMO	LIMPENS, H.J.G.A. & M.J. SCHILLEMANS, 2019. SECOND OPINION – VLEERMUIZEN SLOOP EN NIEUWBOUW DE VEENKAMP APeldoorn. NOTITIE N2019030 ZOOGDIERVERENIGING I/O WOONZORG NEDERLAND.
AUTEUR(S)	HERMAN J.G.A. LIMPENS & MARCEL J. SCHILLEMANS
PROJECTLEIDER	M.J. SCHILLEMANS
DOCUMENTNUMMER	N2019030

1. Inleiding

Woonzorg Nederland is voornemens het woonzorgcentrum De Veenkamp te Apeldoorn in 2020 -2021 te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Het natuuronderzoek heeft aangetoond dat delen van het te slopen gebouw en het plangebied functies vervullen voor vleermuizen, waarbij de functie van massa-winterverblijf de zwaarste vastgestelde functie betreft.

Bureau Waardenburg begeleidt Woonzorg Nederland, mede namens BOOT Organiserend Ingenieursburo bv., bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming. Hiervoor werd onder andere de volgende rapportages opgesteld.

Koopman – van Roon, ADG., 2019. Toetsing en advies maatregelen sloop en nieuwbouw De Veenkamp, Apeldoorn. Projectplan in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-007. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Koopman – van Roon, ADG., Werkplan maatregelen De Veenkamp. Notitie 17-0817/19.09414/AnnKo versie 4.

In aanvulling op de rapportages zijn de op 25 september 2019 schriftelijk per email door mevr. A. Koopman van Roon geformuleerde antwoorden op vragen van bevoegd gezag, in deze Provincie Gelderland, beschikbaar. Daarnaast zijn er tekeningen van de verblijfplaatsen van vleermuizen en uitwerkingen van details van gevels van Mecanoo Architecten bv beschikbaar.

Naar aanleiding van vragen vanuit het bevoegd gezag, heeft Woonzorg Nederland de Zoogdierverseniging gevraagd om een second opinion van de bevindingen van de rapportage van Koopman – van Roon (2019) m.b.t. de door het bevoegd gezag aangesproken punten. Hierbij gaat het concreet over de vraag of de maatregelen die worden voorgesteld afdoende zijn om de Staat van Instandhouding te waarborgen, en specifiek of tijdelijke maatregelen in deze casus wel of niet noodzakelijk zijn.

In deze memo worden de voor onze second opinion relevante onderdelen van de rapportage – inclusief de antwoorden per email – door ons van commentaar voorzien.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

2. Ad Hoofdstuk 3: Onderzoek 2017-2018 & Hoofdstuk 4: Resultaten onderzoek

Het uitgevoerd veldwerk en toegepaste methoden zijn uitstekend.

De uitgewerkte analyse van data naar functies is eveneens uitstekend. Alleen de functie van foerageren (rond de gebouwen) had explicieter uitgewerkt kunnen worden.

De resultaten worden – in verband met beoordeling van de gemaakte inschatting van de staat van instandhouding – beknopt weergegeven. Het gaat hier om een beknopt beeld van wat er aan functies aanwezig is in het plangebied en, specifiek voor de winterverblijfplaatsen, in de directe omgeving daarvan.

Massawinterverblijfplaatsen:

- Gedurende de gehele onderzoeksperiode en jaarrond zwermen.
- Door gewone dwergvleermuizen.
- Van enkele tot vele tientallen.
- Bij verschillende gevels.
- belangrijkste gevel gemetselde deel westgevel hoogbouw.
- er is een grote vijver naast het gebouw.
- het gebouw is in gebruik als (massa)winterverblijfplaats.

Massawinterverblijfplaats onderdeel netwerk – 1000 m :

- Ook bij enkele andere gebouwen relatief hoge aantallen in de nazomerperiode.
- Nergens (structureel) meer dan in plangebied.
- Hoogste aantallen in nazomer bij flat tegenover De Veenkamp (Gemzenstraat), flat aan de Koninginnelaan; flats aan de Anklaarsweg, hoogbouw aan de Pasteurstraat, Robert Kochstraat en Erasmusstraat; de zuidelijke flat aan de Loolaan, delen portiekflats Residence Loohorst Loseweg.
- Hoogste aantallen in winter bij flat noordelijk van De Veenkamp (Gemzenstraat), de portiekflat oostelijk van De Veenkamp (Einsteinlaan) en woontorens Einsteinlaan en Robert Kochlaan.
- Deze laatste flats in gebruik als (massa)winterverblijfplaats.
- De flats met alleen zwermen in de nazomer potentieel in gebruik als (massa)winterverblijfplaats.

Vliegroutes en foerageergebieden

- Langs zuidrand plangebied vliegroute van gewone dwergvleermuizen en laatvliegers.
- Foerageren vooral: historische buitenplaats 'Huis De Veenkamp' ten westen van plangebied.
- Diverse soorten foeragerend / overvliegend rond gebouwen.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Zomerverblijfplaatsen

- Eén zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis in zuidgevel hoogbouw.
- Aanwijzingen één zomerverblijf zuidgevel en één oostgevel laagbouw .
- Beperkte functie zomerverblijfplaats beperkt aantal vleermuizen.

Paarverblijfplaatsen

- In 2017 geen territoria of paarverblijfplaatsen in de hoog- en laagbouw, wel vermoed.
- In 2018 zeer beperkt balts ten westen en ten zuiden van de Veenkamp.
- Geen of beperkte functie als paarverblijfplaats.

Kraamverblijfplaatsen

- In 2018 géén kraamverblijfplaatsen in de hoog- en laagbouw.
- Geen functie als kraamverblijfplaats.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

3. Ad Hoofdstuk 5: Effectbeoordeling zonder maatregelen

De effectbeoordeling zonder maatregelen is uitstekend uitgewerkt.

Er is alleen met betrekking tot Tabel 5.1 een opmerking: Tabel 5.1 is in principe een goede benadering. Maar er wordt bij de resultaten gesteld dat er ook in de zomer zwermende / verkennende dieren worden gezien bij de hoogbouw. Dan zouden er ook in de zomer dieren aanwezig kunnen zijn.

Ook de beoordeling van de effecten op Svl zonder maatregelen is uitstekend uitgewerkt.

4. Ad Hoofdstuk 6: Maatregelen

De maatregelen voorafgaand aan sloop (6.3) beschrijven een goede praktische combinatie van:

- Strippen - wat ook werkt om dieren prikkel te geven de locatie te verlaten.
- Waarbij geen nauwe spleten opengelaten worden om prikkel er weer in te gaan te vermijden.
- En gebruik van exclusion flaps.
- Waarbij de locatie waar in de winter de meeste dieren zitten – voor zover dat te weten is – wordt gevrijwaard van strippen en juist wordt voorzien van exclusion flaps, en waarbij spleten van smaller dan 1 cm worden dichtgemaakt.
- Aanbevolen periodes voor werken wat betreft strippen en slopen (tabel 6.1) zijn uitstekend. Beschrijving toepassing exclusion flaps uitstekend. Aanbevelingen voor voorkomen effecten op vliegroute zijn prima.

Informatie voor de uitvoerenden:

- Informatie/info-graphic voor uitvoerenden is prima.
- Wellicht is een instructie van uitvoerenden en opzichters een goede aanvulling.

Reactie op calamiteiten – ecologische begeleiding:

- Wat betreft de calamiteiten zou het goed zijn om een ecologisch begeleider in de buurt te hebben die er snel kan zijn.
- De uitvoerenden moeten melden wanneer er daadwerkelijk gesloopt wordt.
- Vervolgens kan de ecologisch begeleider – gedurende de fase van sloop - enkele keren per week – ook onaangekondigd – langsgaan om te kijken of er wordt gewerkt conform de afspraken, of er geen spleten die uitdagen tot ingebruikname open liggen, of de exclusion flaps en de afdichting van smalle spleten nog goed zitten et cetera.
- NB: we gaan niet uit van kwade wil van de uitvoerenden, maar het is niet hun expertise en potentiële effecten van het niet goed uitvoeren van de aanbevelingen zijn groot.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Met betrekking tot de Maatregelen in nieuwbouw (6.4) geldt:

Aanleg zomer- en paarverblijfplaatsen

Maatregelen voor zomer- en paarverblijven zijn afdoende.

Aanleg massawinterverblijfplaatsen

- Wordt er meer dan één verblijf aangelegd?
- Naar aanleiding van [A710_DO_201b - Vleermuisvoorziening axonometrie_1]:
Is de gehele gevel één aaneengesloten ruimte? Of is er sprake van één toegankelijk vlak per verdieping?

Het voorstel is, naar onze inschatting, in principe een goede aanpak. Maar, mogelijkheden tot verbetering zouden zijn:

- Als er inderdaad sprake is van alleen één toegankelijke ruimte per verdieping, dan kijken hoe er doorgangen tussen de muurvlakken kunnen worden gerealiseerd.
- Het gedetailleerder plannen van waar de open stootvoegen worden geplaatst op de gevel, om zo het temperatuurgedrag van het verblijf – proberen – te sturen.
- In de muurspouw nog lamellen aanbrengen om dieper weg te kunnen kruipen c.q. meer buffering van het verblijf en beschikbare microlocaties te realiseren; eventueel hiervoor de diepte van de muurspouw iets groter maken.
- In de muurspouw nog compartimenten aanbrengen om meer buffering van het verblijf en beschikbare microlocaties te realiseren;
- Samen met architect bekijken in hoeverre verblijfsmogelijkheden aan de binnenkant van de binnengevel, en bereikbaar vanuit de muurspouw, zouden kunnen worden aangeboden, om extra – en relatief warme - micro-locaties beschikbaar te hebben voor bv. perioden met langdurige vorst.
- NB. bovenstaande punten behoeven nog een nadere uitwerking, bij voorkeur in samenspraak tussen de architect en vleermuisdeskundigen.

Maatregelen voor het permanente (massa)winterverblijf zijn - met detail aanpassingen (zie tekst hiervoor) – zijn afdoende.

Herstel kwaliteit vliegroute

- Er worden geen aanbevelingen gegeven voor herstel kwaliteit vliegroute;
- Er werd ook geconcludeerd dat het plangebied zelf geen functie als vliegroute heeft.
- Desondanks geldt dat bij een project als dit,
- moet worden voorkomen dat er effect is van de bouwfase op de route (aanbevelingen hierover worden ook gedaan),
- - en dat kansen voor versteviging van ‘het landschap rond het object van onderwerp is van de ruimtelijke ontwikkeling’ worden benut, vanwege het gewenste opvangen van druk van het project op de Svl.
- Daarom uitwerken hoe de functie vliegroute kan worden versterkt.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

5. Ad Hoofdstuk 7: Effectbeoordeling inclusief maatregelen

Met betrekking tot paragraaf 7.3 'Effecten op massawinterverblijfplaats':

2. Effect op kwaliteit

- De kwaliteit zou beter kunnen, en gezien het waarschijnlijk grotere en qua microklimaten meer diverse aanbod in de bestaande situatie, is het hier ook zinvol – binnen redelijkheid – de hoogst mogelijke kwaliteit te leveren.
- Zie bv. opmerkingen bij de maatregelen.

3. Effect op kwantiteit

Citaat: Bij sloop van De Veenkamp zal een relatief groot massawinterverblijf tijdelijk vernietigd worden. Wegens de aard en omvang van het massawinterverblijf en omvang van de aantallen overwinterende vleermuizen, is het echter onmogelijk om een kunstmatig tijdelijk alternatief te realiseren om het aantal verblijfplaatsen tijdens de werkzaamheden op peil te houden. De vleermuizen zijn erg honkvast voor wat betreft hun veilige vorstvrije overwinteringslocaties, waardoor acceptatie en ingebruikname van een nieuw en/of kunstmatig verblijf door de grote aantallen dieren zeer lang kan duren. Het is daarom niet realistisch noch zinvol om een nieuw tijdelijk alternatief ter overbrugging van de herbouwperiode te realiseren.

- We kunnen bovenstaande redenering m.b.t. een tijdelijk alternatief op zich goed navolgen. Het is echter zaak alle - ecologische en planmatige - risico's en onzekerheden mee te wegen, waardoor er mogelijk anders gedacht moet worden over hoe zinvol tijdelijke voorzieningen zijn. We komen daar later op terug.
- NB: Ondertussen wordt er in dit concrete project een 'overbruggings-voorziening' gerealiseerd in een gevel van het naastgelegen gebouw 'de Arkel', welke op korte termijn gerealiseerd kon worden (doelstelling realisatie begin december 2019) en bovendien permanent is. Vandaar dat de term 'overbruggings-voorziening of verblijf' hier passender is dan de term 'tijdelijke voorziening of verblijf'.

Citaat: Er wordt vanuit gegaan dat het omliggende netwerk van andere massa-winterverblijfplaatsen rond De Veenkamp (tenminste binnen 1 km), onaangetast en volledig beschikbaar blijft als tijdelijk alternatief voor de overwintering van vleermuizen.

- We erkennen dat er bij de beoordeling uit wordt gegaan van 'de onaangetaste beschikbaarheid' van het netwerk in de omgeving.
- We erkennen dat "verwijderen" van het type gebouwen waarin de andere delen van het netwerk nu gevonden zijn geen plotseling proces zullen zijn. Desondanks denken we dat borgen i.c. actief sturen op het daadwerkelijk behouden van het netwerk tijdens de periode van het 'niet aanwezig zijn van een massa-winterverblijf in het plangebied', echter zeker noodzakelijk zal zijn en zinvol is.
- Werkzaamheden aan die locaties van het netwerk buiten De Veenkamp zouden op zijn minst uitgesteld moeten worden.
- Het borgen / actief sturen op behoud van het netwerk gedurende de herbouw periode van De Veenkamp is in eerste instantie een taak van de gemeente welke wellicht via het SMP zou kunnen worden ingevuld. Woonzorg Nederland zou alles moeten doen wat in haar macht ligt om dit behoud van het netwerk te ondersteunen..

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

6. Ad. Paragraaf 7.5 Effecten op staat van instandhouding met maatregelen

- De tekst in deze paragraaf is niet altijd helder en eenduidig begrijpelijk. Het verdient aanbeveling deze nogmaals te redigeren.

In relatie tot de second opinion:

Citaat: Als gevolg van de gewijzigde overwinteringssituatie kan reproductie de eerste zomer na sloop een fractie lager zijn, als gevolg van een iets lagere fitness van vrouwtjes einde winter. Aangenomen wordt dat dit bij een klein aantal van de overwinterende vrouwtjes aan de orde zal zijn.

Reproductie alleen in de eerste zomer, na de eerste winter volgend op de sloop, lager, of gedurende één of twee, of meer seizoenen daarna nog lager? Weten we voldoende om dit te kunnen beoordelen?

- Hoe weten we dat de reproductie (slechts) een fractie lager zal zijn? Hoe weten we dat de fitness aan het einde van de winter slechts bij een klein aantal van de overwinterende vrouwtjes lager zal zijn?

Citaat: Gemiddeld krijgen slechts 50-70% van de vrouwtjes een jong (BIJ12, 2017). Een negatief effect op de lokale populatie is daarom zeer beperkt te noemen.

- Als vleermuizen van nature een lage reproductie hebben, zal een verlaagde fitness en daardoor extra verlaagde reproductie een negatief effect eerder vergroten dan beperken.

Citaat: Verwacht wordt dat dit gedurende één tot twee seizoenen aan de orde is voordat het reproductieniveau weer volledig normaal is.

- Reproductie alleen in de eerste zomer na sloop lager, of gedurende één of twee, of meer seizoenen lager? Weten we voldoende om dit te kunnen beoordelen?

Citaat: Wanneer de permanente massa-winterverblijfplaatsen in de nieuwbouw weer toegankelijk zijn, wordt verwacht dat deze het opvolgende winterseizoen weer in gebruik wordt genomen door jaarlijks oplopende aantallen dieren.

- Eerder werd juist geredeneerd dat 'acceptatie en ingebruikname van een nieuw en/of kunstmatig verblijf door de grote aantallen dieren zeer lang kan duren', hier wordt geredeneerd dat het nieuwe permanente verblijf het eerstvolgende winterseizoen alweer gebruikt wordt. We erkennen wel dat een relatief snel na sloop gerealiseerd nieuw aanbod, op een plek die voorheen al gebruikt werd en in hun netwerk zat, naar verwachting sneller zal worden gevonden en gebruikt.
- En er wordt ook geredeneerd dat het door jaarlijks oplopende aantallen wordt gebruikt, dus niet meteen door alle dieren.
- Het is dus niet duidelijk of 'effecten' beperkt zullen blijven tot alleen die jaren tussen sloop van het bestaande verblijf en realisatie van het permanente vervangend verblijf.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

7. Ecologische overwegingen i.r.t. de zin van een ‘tijdelijk/overbruggings’ verblijf

Hier analyseren we vanuit de ecologie en de hier aan de orde zijnde casus of het al dan niet zinvol is een ‘tijdelijk’ of ‘overbruggings’ verblijf voor de functie massa-winterverblijf aan te bieden. In die overweging wordt (nog) niet meegenomen dat er in dit concrete project een overbruggingsverblijf wordt/is gerealiseerd.

We gaan bij de analyse uit van het volgende.

We weten dat:

- Een groot massa-winterverblijf, i.c. een relatief grote cel (in termen van aantallen en geleverde zekerheid bij strengere vorst) in het netwerk van winterverblijven, tijdelijk verloren gaat.
- Er een netwerk bestaat van winterverblijfplaatsen, in de (directe) omgeving van het plangebied, en ruimer in Apeldoorn.
- Waarvan sommigen ook massa-winterverblijf zijn, in de zin van dat gebruik ook aangetoond is in de winter door zwermen na koudeval.
- Bovendien nog naar alle waarschijnlijkheid niet alles in beeld zal zijn, en het netwerk groter kan zijn dan we nu weten.
- Het moeten missen van een kwalitatief en kwantitatief belangrijk verblijf – veilig overwinteren voor grotere aantallen dieren ook bij strengere vorst - invloed zal hebben op de fitness na het overwinteren, en daarmee op de reproductie. We kennen die invloed niet kwantitatief.

Zonder dit 100% zeker te weten (wetenschappelijk [zie kader] en/of qua planproces), wordt er gewerkt met de aanname dat:

- Dit netwerk, of in ieder geval een deel van de nu bekende verblijven, onderdeel is/zijn van het netwerk van de groep die ook De Veenkamp gebruikt.
- De dieren uit De Veenkamp ook deze verblijven kennen en gebruiken, of zouden kunnen gaan gebruiken.
- Die individuen er sociaal/territoriaal geaccepteerd (zouden) worden.
- Die aantallen er fysiek qua ruimte in zouden passen.
- Dit netwerk blijft bestaan gedurende de periode dat het oude verblijf gesloopt is, of ongeschikt is gemaakt en er nog geen nieuw permanent verblijf is.
- Dat deze periode zonder nieuw verblijf vermoedelijk verlengd moet worden met de tijd die het duurt dat het nieuwe object ontdekt en gebruikt gaat worden.
- Dat bovendien nog niet meteen vergelijkbare aantallen gebruik van het nieuwe object maken.
- Het ongeschikt maken zo vroeg mogelijk in 2020 zal geschieden.
- Het strippen en slopen zo vroeg mogelijk in 2020 na de winterslaapperiode zal geschieden.
- Alles er op gericht is het nieuwe permanente verblijf in nazomer 2021 beschikbaar en toegankelijk te laten zijn; Het bouwproces hier expliciet op gestuurd wordt en het belang van het zo vroeg mogelijk beginnen met de bouw (lieft in (na)zomer 2020) onderkend wordt en sturend is.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
Kvk: 09148054

- Het nieuwe permanente verblijf een vergelijkbare kwaliteit en kwantiteit biedt als de huidige situatie.
- Het nieuwe permanente verblijf (vrijwel) meteen gebruikt zal gaan worden,
- Maar we weten niet of en hoe snel het door dezelfde aantallen dieren gebruikt zal worden.
- Een nieuw aanbod op een plek waar ze al zoeken – omdat het oude verblijf er was – waarschijnlijk sneller gevonden zal worden, dan een nieuw object op een plek waar voorheen geen verblijf was.
- Maar we weten niet hoeveel sneller dat gevonden zal worden.
- Het ontdekken en leren gebruiken (groep heeft ervaren dat het werkt, ook bij strengere vorst) van een nieuw verblijf - tijdelijk of permanent - zich relatief langzaam zal volttrekken.
- Het lokken van dieren een positieve invloed kan hebben op dit ontdekken en gaan gebruiken.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Kader : Eisen aan voorzieningen en bewijs van functionaliteit

Anno 2019 weten we nog heel veel details niet m.b.t. de eisen die de vleermuizen stellen aan de kwantiteit en kwaliteit van hun – vervangend – habitat. Toch wordt er bijvoorbeeld – zoals ook in het onderhavige project - geprobeerd in nieuw te bouwen flats of appartementengebouwen voorzieningen voor bv. massa-winterverblijven voor de gewone dwergvleermuis in te bouwen. Dit gebeurt evenzo voor kraamverblijven of paarverblijven van gewone dwergvleermuizen en andere soorten. Als het goed is gebeurt dit op basis van de beste kennis die beschikbaar is (best practice). Het is echter juridisch en ecologisch noodzakelijk dit te onderbouwen.

Het proces van een ontheffing per project, maar ook werken met een SMP, behoeven evidence based informatie over de feitelijke eisen aan een (vervangend) verblijf en de functionaliteit van verblijfplaatsen. Dat betekent dat er diepergaand onderzoek nodig is naar de functionele eisen van verblijfshabitat (en ander habitat). Daarbij kan het, in de praktijk van de mitigatie/compensatie van een regulier project, of de uitvoer van een SMP, niet anders dan dat er gewerkt wordt met experimentele i.c. best practice maatregelen. Hierbij is het noodzakelijk dat er door monitoring ook daadwerkelijk geleerd kan worden en bewijs kan worden verzameld van functionaliteit van en inzicht in waarom maatregelen wel of niet functioneren.

Zorgen dat deze informatie bekend wordt voor toepassing in ruimtelijke ontwikkelingen, het daartoe benodigde intensieve onderzoek laten uitvoeren, en de discussie voeren en beslissingen nemen m.b.t. wat een acceptabele onzekerheid of wat de gewenste betrouwbaarheid is, is een verantwoordelijkheid van de gezamenlijk voor beleid en toetsing verantwoordelijke bevoegde gezagen. Zo'n fundamenteeler onderzoek kan één initiatiefnemer niet dragen.

Het is wel rationeel om onderzoek, dat door/voor een initiatiefnemer wordt uitgevoerd, zo uit te voeren, en de data zo vast te leggen en te delen, dat ze kunnen bijdragen aan het inzicht in maatregelen.

Daarnaast is het wel redelijk om initiatiefnemers in gezamenlijkheid (koepels, verenigingen) financieel te laten bijdragen aan diepergaand onderzoek.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

In de context van het hiervoor genoemde, kunnen we proberen de vraag te analyseren of het aanbieden van een 'tijdelijk verblijf' of 'overbruggings-verblijf' zinvol is of niet.

Ook wanneer concrete antwoorden niet altijd te geven zijn, moeten we ons daarbij voor de volgende thema's vragen stellen:

1. Is het netwerk van bestaande massawinterverblijven wel of niet 100% geborgd?
2. Is het 'tijdelijk verblijf' wel of niet in de directe omgeving van het oude, het bekende verblijf te maken?
3. Is het 'tijdelijk verblijf' wel of niet maakbaar met een geschikt overwinteringsklimaat? Wat is de realiseerbare kwaliteit?
4. Is het echt tijdelijk in de zin dat het meteen na realisatie van het permanente verblijf zal worden verwijderd, of kan het langer blijven bestaan?
5. Hoe makkelijk – technisch en financieel - is het te realiseren?
6. Worden de dieren wel of niet gelokt? Is lokken wel of niet effectief?
7. Zal het verblijf wel of niet snel ontdekt worden? Hoe lang gaat het duren?
8. Hoeveel langzamer wordt het ontdekt als het niet in de buurt van de bekende plek wordt aangeboden?
9. Hoeveel langzamer wordt het ontdekt als het nieuw te bouwen permanente vervangende verblijf?
10. Hoeveel eerder kan het tijdelijke verblijf al een aanbod leveren, c.q. hoeveel voorsprong t.o.v. het te realiseren permanente verblijf kan er worden behaald?

Indien de instandhouding van het netwerk van massawinterverblijven niet geborgd is, zal een tijdelijk verblijf (of verblijven) noodzakelijk zijn. Als het tijdelijke verblijf in de directe omgeving van het oude kan worden gemaakt, een goed overwinteringsklimaat kan hebben, technisch en financieel relatief makkelijk te realiseren is, het enkele jaren (> 2 jaar?) voorsprong zal hebben op het uiteindelijke permanente verblijf en het wellicht nog langer kan blijven bestaan, zal het realiseren van een tijdelijke verblijf relatief zinvol zijn.

Als een tijdelijk verblijf niet in de directe omgeving van het oude kan worden gemaakt, geen goed of slechts een twijfelachtig overwinteringsklimaat kan hebben, technisch en financieel relatief moeilijk te realiseren is, het hooguit een of twee jaar voorsprong zal hebben op het uiteindelijke permanente verblijf en zo'n tijdelijk verblijf meteen weer wordt verwijderd, zal het realiseren van een tijdelijk verblijf relatief weinig zinvol zijn.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

8. Conclusies

Is een tijdelijk of overbruggingsverblijf zinvol?

Voor de specifieke casus van De Veenkamp geldt, dat in het geval dat het nieuw te bouwen permanente massawinterverblijf niet met 100% zekerheid voor augustus 2021 ontdekt en in gebruik kan worden en wordt genomen, het ecologisch zinvol is een 'tijdelijk' verblijf te realiseren ter overbrugging van de periode tussen sloop en acceptatie van de permanente nieuwbouw, dat voldoet aan de functionele eisen en bij voorkeur langer kan blijven bestaan.

Is in het concrete project van De Veenkamp de SvI in het geding?

Los staande van de in hoofdstuk 7 gemaakte afweging over de zin van een tijdelijk verblijf ter overbrugging, weten we dat:

- Er begin december 2019 een functioneel 'overbruggingsverblijf' ter beschikking is gekomen, en daarmee in seizoen 2019/2020 al ontdekt kan worden.
- Sloop gaat plaatsvinden in april 2020, na het winterseizoen 2019/2020.
- Alles er op gericht is het nieuwe permanente verblijf in nazomer 2021 beschikbaar en toegankelijk te laten zijn.

Voor de specifieke casus van De Veenkamp geldt dat,

- het nieuwe permanente verblijf in de nieuwbouw in de nazomer 2021 gereed zal zijn,
- al in het late najaar van 2019 een voorziening wordt gerealiseerd welke permanent zal zijn, direct als overbrugging beschikbaar is, in de directe omgeving ligt en van een omvang is welke een goed overwinteringsklimaat haalbaar maakt, en welke zelfs een permanente toevoeging aan het netwerk van winterverblijven zal zijn,

er toe leidt dat de SvI niet in het geding zal zijn.

De aanpak van de permanente mitigatie in de nieuwbouw (met verbeterpuntjes), in samenhang met de nu al gerealiseerde niet tijdelijke maar juist permanente voorziening, maken dat risico's en onzekerheden m.b.t. de beschikbaarheid van massa-winterverblijven goed worden tegengegaan.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054